

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Інститут фізико-технічних та комп'ютерних наук
Кафедра професійної та технологічної освіти і загальної фізики

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ІФТКН
(протокол № 6 від 25 травня 2021 р.)

Голова вченої ради:

Олег АНГЕЛЬСЬКИЙ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 01 - Освіта

спеціальність: 014.10 – Середня освіта (трудове навчання та технології)

освітньо-професійна програма: Трудове навчання та технології

Чернівці, 2021

РОЗРОБЛЕНО кафедрою професійної та технологічної освіти і загальної фізики

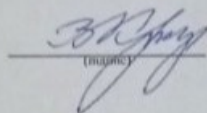
РОЗРОБНИК: професор Валерій Крамар

асистент Мирон Палійчук

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ кафедрою професійної та технологічної освіти і загальної фізики

Протокол № 13 від 24 травня 2021 р.

Завідувач кафедри

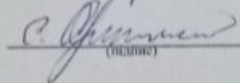

Валерій КРАМАР

Схвалено науково-методичною радою інституту/факультету

Протокол № 6 від «21» травня 2021 р.

Голова НМР ІФТКН

Ярослав СТРУК

ВСТУП

Невід'ємною і органічною складовою фахової підготовки здобувачів вищої освіти є практика, завдання якої полягає у забезпеченні можливості для формування фахових компетентностей студентів шляхом поєднання їх теоретичної підготовки з практичною діяльністю у закладах освіти. Практична підготовка здобувачів вищої освіти, як одна із форм організації освітнього процесу, здійснюється шляхом проходження практик на базах практик в умовах професійної діяльності під керівництвом викладача університету та відповідного фахівця від бази практики. Під час проходження практик студенти шляхом власного досвіду оволодівають уміннями і навичками викладання фахового предмету, розвитку та виховання учнів, вчатьса самостійно і творчо застосовувати знання, здобуті у процесі навчання в університеті.

Діяльність здобувачів першого рівня вищої педагогічної освіти технологічного спрямування під час проходження практик є аналогом їхньої майбутньої професійної діяльності у якості вчителя трудового навчання і адекватна змісту та структурі педагогічної діяльності. Вона характеризується тим же розмаїттям стосунків (з учнями, батьками, вчителями, студентами) і функцій, що й діяльність учителя. Тому вона має проходити в реальних умовах навчального процесу в закладах середньої та позашкільної освіти і ґрунтуватися на професійних знаннях, спиратися на певний теоретичний фундамент.

Практика передбачає безперервність і послідовність її проведення, органічне поєднання з практичними й лабораторними заняттями, отримання здобувачами вищої освіти достатнього обсягу компетентностей відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра «Трудове навчання та технології».

Наскрізна програма практик – це основний нормативний документ, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики, регламентує послідовність, тривалість і терміни проведення різних видів практик відповідно до навчального плану, визначає цілі, завдання та місце кожного виду практики в структурно-логічній схемі підготовки фахівця. Водночас, вона являє собою основний навчально-методичний документ, що визначає усі аспекти проведення практик здобувачів першого рівня вищої освіти за спеціальністю 014.10 – Середня освіта (трудове навчання та технології) та забезпечує єдиний комплексний підхід до їх організації, системність, неперервність та послідовність практичної підготовки студентів. Вона розроблена відповідно до Положення про практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у редакції від 31.08.2020 р.

(далі – Положення), що ґрунтується на вимогах Законів України «Про освіту» № 2145 – VIII від 05.09.2017 р. і «Про вищу освіту» № 1556 – VII від 01.07.2014 р., положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 (зі змінами), листів Міністерства освіти і науки України від 07.02.09 р. 1/9-93 «Про практичну підготовку студентів», рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році.

Організація практичної підготовки в університеті регламентується вимогами даної Наскрізної програми та вище названим Положенням. Фахова практична підготовка у вигляді ознайомлювальної, навчальної та педагогічної (виробничої) практик проводиться, відповідно, на першому третьому та четвертому році навчання. Проходження кожного з видів практик обов'язкове.

1. Мета і завдання практик, компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти у процесі їх проходження

1.1. Метою практик є оволодіння здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.10 – Середня освіта (трудове навчання та технології) сучасними методами, формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії, формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи умовах реального навчального процесу, виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо застосовувати набуті знання, уміння і навички у практичній діяльності.

1.2. Завдання практик полягає у:

- ознайомленні студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи у закладах загальної середньої освіти, передовим педагогічним досвідом, станом реалізації основних завдань концепції Нової української школи;
- закріпленні та поглибленні знань з дисциплін психолого-педагогічного та методичного циклу, розширенні обсягу теоретичних знань з фаху;
- набуття навичок організації безпечної роботи учнів на уроках трудового навчання з використанням правил використання інструментів, вимог техніки безпеки та захисту довкілля;
- формуванні психологічної готовності до роботи в школі;
- розвитку особистих якостей, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності вчителя;

- формуванні умінь та навичок до провадження професійної діяльності та на основі розуміння професійних функцій: конструктивної, мобілізуючої, організаторською, комунікативної та інформаційної;
- встановленні та поглибленні зв'язку теоретичних знань студентів з реальним навчально-виховним процесом, розвитку вмінь та навичок до їх використання під час вирішення конкретних навчальних і виховних ситуацій;
- набуття майбутніми педагогами професійної майстерності під час виконання ними обов'язків вчителя технологій, класного керівника, керівника гуртка технічної творчості;
- формування навичок щодо підготовки і проведення уроків з фахового предмету, позакласних навчальних і виховних заходів;
- створенні умов для реалізації творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
- виробленні вміння встановлювати внутрішньо- та міжпредметні зв'язки, застосовувати ефективні педагогічні методики, нові інформаційно-комунікаційні технології, цифрові та технічні засоби навчання;
- вихованні у студентів національно-патріотичних, інтелектуальних, моральних, етичних та інших якостей, інтересу і любові до обраної професії, потреби в самоосвіті та саморозвитку.

1.3. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у процесі проходження практик

Відповідно до змісту освітньо-професійної програми «Трудове навчання та технології» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.10 – Середня освіта (трудове навчання та технології) під час проходження практик студентові має бути забезпечення набуття наступних компетентностей.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх і технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, керувати власними емоційними станами, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Спеціальні (фахові та предметні) компетентності (ФК, ПК):

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язберігаючих технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

- ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.
- ПК2. Здатність застосовувати знання з природничих наук, основ техніки, технологій, економіки, екології, маркетингу, дизайну, креслення для організації трудового навчання та формування умінь і навичок з проєктної, конструкторської і виробничої діяльності учнів.
- ПК5. Здатність до організації та керування процесами творчої предметно-перетворювальної діяльності учнів у закладах базової середньої освіти, її об'єктивного оцінювання на основі визначених критеріїв, аналізу матеріалів портфоліо та презентації результатів.
- ПК6. Здатність до аналізу традицій та сучасних тенденцій декоративно-ужиткового мистецтва, ідентифікації та порівняння ознак різних його видів за етнографічними регіонами України, навчання технікам декоративно-ужиткового мистецтва.
- ПК7. Здатність організувати контроль за дотриманням технологічної дисципліни та правил безпечної експлуатації інструментів і технологічного обладнання, вимог з охорони праці та техніки безпеки на робочому місці, протипожежної безпеки і захисту довкілля.
- ПК8. Здатність до організації творчої проєктно-конструкторської діяльності і моделювання у закладах позашкільної освіти.

1.4. Програмні результати, яких повинен досягти здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у процесі проходження практик

- РН1. Враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.
- РН2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.
- РН3. Використовувати методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб, форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.
- РН4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.
- РН5. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів,

визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6. Застосовувати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН9. Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

РН14. Застосовувати сучасні методики трудового навчання і викладання креслення; оцінювати можливості їх використання для забезпечення технологічної освіти учнів.

РН15. Застосовувати сучасні форми і методи організації проектно-технологічної діяльності та розвитку творчих здібностей учнів і демонструвати здатність до їх практичного впровадження.

РН16. Пояснювати будову, призначення та принцип дії технічних систем.

Р18. Застосовувати знання з теоретичних основ інженерної та комп'ютерної графіки, загальних правил оформлення креслень і проектно-конструкторської документації для навчання конструюванню і моделюванню.

РН19. Класифікувати і аналізувати способи обробки сировини та матеріалів; називати і класифікувати види відповідних ручних (у тому числі у тому числі й електричних) інструментів, верстатів та іншого технологічного обладнання; пояснювати принцип дії та демонструвати способи використання кожного з них.

РН22. Демонструвати навички ескізного проектування, виконувати креслення деталей і виробів, складати технологічну послідовність їх виготовлення, готувати презентацію результатів і створювати портфоліо.

РН23. Пояснювати принципи доцільного добору матеріалів, інструменту й устаткування з урахуванням проектно-технологічної документації, дотримання

екологічної безпеки та санітарно-гігієнічних вимог, оцінки якості й економічності виробу.

PH25. Застосовувати норми з охорони праці, протипожежної безпеки та захисту довкілля у процесах предметно-перетворювальної діяльності, демонструвати вміння безпечної експлуатації інструментів і технологічного обладнання.

2. Види та терміни проходження практик

Практична підготовка здобувачів до педагогічної діяльності за спеціальністю 014.10 – Середня освіта (трудове навчання та технології) провадиться протягом усього терміну навчання шляхом послідовного проходження технологічних практикумів (24 кредити ЄКТС) і практик (табл. 1).

Таблиця 1. Структура наскрізної програми практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Середня освіта (трудове навчання та технології)» (освітня програма «Трудове навчання та технології»)

Види практик	Курс	Семестр	Тижнів	Обсяг (годин/кредитів)		Форми контролю	
				годин	кредитів ЄКТС		
Навчальні практики							
1.	Ознайомлювальна педагогічна практика (1 раз на тиждень)	II	4	1 д/т	90	3	диф. залік
2.	Навчальна педагогічна практика (1 раз на тиждень)	III	6	1 д/т	90	3	диф. залік
Виробнича практика							
3.	Педагогічна практика	IV	7	4	180	6	диф. залік

3. Бази практик

Практики студентів проводяться на визначених базах, що забезпечують виконання освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.10 – Середня освіта (трудове навчання та технології). Базові установи для проведення практик визначаються на основі орієнтації та фокусу освітньої програми, відповідності навчальному плану спеціальності здобувачів вищої освіти із врахуванням специфіки спеціальності з числа закладів загальної середньої та позашкільної освіти, які мають кваліфікованих спеціалістів для керівництва практикою, необхідну матеріальну та методичну базу.

Базами практик для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Трудове навчання та технології» є:

- заклади загальної середньої освіти II–III ступенів м. Чернівці та Чернівецької області;

- Чернівецький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді;

- Комунальна обласна спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів «Багатопрофільний ліцей для обдарованих дітей».

Студенти можуть самостійно, з дозволу кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики, підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку студент повинен подати на розгляд кафедри заяву для проходження практики та подання з базового закладу, в якому адміністрація бази практики гарантуватиме створення необхідних умов для виконання студентом програми практики. З базами практики (підприємствами, організаціями, установами будь-яких форм власності) університет завчасно укладає договори на проведення практики за встановленою формою. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами, яка може визначатися на період конкретного виду практики або терміном до п'яти років.

Визначення бази практики здійснюється завідувачем практики університету відповідно до змісту, завдань практики на основі прямих договорів із підприємствами, організаціями, установами незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Договір готується згідно зі встановленою формою у двох примірниках: один – Університету, другий – базі практики. Примірник договору Університету реєструється у відповідному журналі та зберігається на кафедрі. На його основі студенти отримують направлення на проходження практики, яке готує керівник практики від кафедри. Направлення на практику оформляється в одному примірнику згідно зі встановленою формою.

У разі необхідності, на вимогу бази практики, студентам надаються листи клопотання про прийняття на практику студентів. Листи оформлюються завідувачем практики університету, підписуються першим проректором реєструються у канцелярії університету.

На здобувачів вищої освіти, які проходять практику, поширюються законодавство України про працю та Правила внутрішнього трудового розпорядку бази практики.

4. Обсяг і зміст практик

4.1. Ознайомлювальна педагогічна практика

Згідно навчального плану освітньої програми «Трудове навчання та технології» на II курсі (4 семестр) проводиться ознайомлювальна (пропедевтична) педагогічна практика студентів (1 день на тиждень), основне

завдання якої полягає в ознайомленні із системою навчальної роботи закладу освіти, вивченні учнівського гурту, участі у поточній навчально-виховній роботі вчителя і класного керівника. Вона відіграє важливу роль у процесі практичної підготовки майбутніх фахівців, формуванні умінь та навиків здійснення професійної діяльності, вміння творчо застосовувати знання на практиці.

4.1.1. Зміст ознайомлювальної педагогічної практики

Змістовий модуль 1. Організаційно-методичний

Тема 1. Ознайомлення з метою, завданнями та вимогами щодо порядку проходження і очікуваних результатів практики.

Тема 2. Організаційний етап роботи студентів у Чернівецькому обласному центрі науково-технічної творчості учнівської молоді, Обласному багатопрофільному ліцеї для обдарованих дітей.

Змістовий модуль 2. Професійно-діяльнісний

Тема 3. Ознайомлення з роботою гуртків.

Тема 4. Виконання студентами практичних завдань на базі практики.

Тема 5. Оформлення звітної документації практики.

4.1.2. Індивідуальні завдання

Під час проходження практики студент з метою набуття конкретних умінь та навичок повинен виконувати індивідуальні виробничі, наукові або практичні завдання. Матеріали індивідуальних завдань повинні використовуватися у курсових роботах, тезах доповідей та наукових статтях.

Тему індивідуального завдання студент отримує на кафедрі за згодою керівника практикою безпосередньо перед вибуттям на практику.

Пропонуються такі завдання:

1. Ознайомитись із специфікою роботи та структурою закладу, основними напрямками діяльності.

2. Ознайомитись із санітарно-гігієнічними вимогами до організації робочого місця, правилами безпеки життєдіяльності, технікою безпеки та правилами поведінки.

3. Підготувати доповіді на тему (за вибором), розробити наочність для її презентації:

«Властивості глини, фарбників», «Особливості васильківської, чернігівської, громівської, косівської кераміки, особливості її форми та колориту», «Технології виготовлення гончарних виробів», «Основні етапи створення графічного файлу», «Принципи побудови растрового та векторного зображення», «Інструменти растрових та векторних графічних редакторів», «Способи створення анімації», «Принципи тривимірної графіки й інструменти

3D-редакторів», «Засоби створення елементів двовимірної та тривимірної графіки», «Технологія ручного вишивання», «Види тканин, їх застосування і призначення», «Правила роботи з викрійками», «Прийоми виготовлення шаблонів», «В'язані вироби», «Властивості та прийоми роботи з різноманітними матеріалами», «Середовище розробки програм Arduino IDE», «Елементи електронної пам'яті», «Інструменти та матеріали, необхідні для паяння», «Основні складові елементи та принципи роботи різних видів техніки».

4. Виготовлення виробу за власним задумом за обраною тематикою.

4.1.3. Заняття та екскурсії під час практики

1. Ознайомлення з Чернівецьким обласним центром науково-технічної творчості учнівської молоді, Обласним багатопрофільним ліцеєм для обдарованих дітей (з членами колективу бази практики).
2. Знайомство з планом роботи під час практики.
3. Ознайомлення із технологіями ручної вишивки.
4. Ознайомлення із технологіями виготовлення керамічних виробів.
5. Ознайомлення із гуртками схемо- та робототехніки.
6. Розробка та виконання виробів.
7. Участь у мистецьких конкурсах.

4.1.4. Методичне забезпечення

1. Трудове навчання: Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи (затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804). – К. : Шкільний світ, 2017. – 321 с.
2. Радкевич В. О. Технологія вишивки: Підручник для учнів професійних, навчально-виховних закладів, педагогічних училищ, коледжів та позашкільних установ / В.О. Радкевич, Г.М. Пащенко; за ред. Н.Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 1997. – 303 с.
3. Пошивайло О.М. Етнографія українського гончарства (Лівобережна Україна) / О.М. Пошивайло – К. : Молодь, 1993.
4. Рисцов В. При гончарному крузі / В. Рисцов. – К. : Молодь, 1987. – 184 с.
5. Свила Л. Кераміка – ремесло, мистецтво, професія / Л. Свила. – К. : Шкільний світ, № 29 – 31. – 2005. – С. 41-50.
6. Сковронський В. М. Побутові вироби та іграшки з глини / В. М. Сковронський. – К. : – 1994. – 35 с.
7. Іванов О., Сидоренко Р. Віртуальна фотостудія / Інформатика № 14-17 (350- 353) / О. Іванов, Р. Сидоренко, 2006.

8. Казанцева О. Графічний редактор векторного типу CorelDRAW.: практичні роботи для самостійного виконання. Інформатика № 9-10 (345 – 346) / О. Казанцева, 2006.
9. Коляда М. Г. Информатика и компьютерные технологии / М. Г. Коляда. – Донецк : БАО, 2006. – 272 с.
10. Образотворче мистецтво : альманах / національна Спілка художників України ; ред. Є. Холостенко. – Х.-К. : 2001-2002.
11. Холмянский Л. М., Щипанов А. С. Дизайн – К. : Радянська школа, 1991.
12. Arduino : електронний ресурс. – Режим доступу. – <https://www.arduino.cc/>.
13. Arduino blog : електронний ресурс. – Режим доступу. – <https://blog.arduino.cc/>.
14. Офіційна сторінка Microchip вибору засобів написання програм для мікроконтролерів <https://www.microchip.com/selection-tools>.
15. Кара С. Організація керівництва педагогічною практикою - важлива умова формування професійної компетентності студентів // Рідна школа. 2006. № 2. С. 11-13.

Шкала оцінювання навчальної діяльності студентів ознайомлювальної педагогічної практики (II курс)

ЗМ 1		ЗМ 2			Індивідуальні завдання	Захист практики	Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5			
5	5	10	10	10	20	40	100

4.2. Навчальна педагогічна практика

Згідно навчального плану освітньої програми «Трудове навчання та технології» на III курсі (6 семестр) проводиться навчальна педагогічна практика (1 день на тиждень), яка є початковим етапом засвоєння основ педагогічної професії та спрямована на вивчення психолого-педагогічних і організаційно-методичних засад навчально-виховного процесу. Студенти-практиканти самостійно проводять окремі види занять з учнями, знайомляться з роботою вчителя зі спеціальності, беруть участь у навчально-виховній та методичній роботі вчителів. Під час практики студент має можливість застосувати практичні вміння та поглибити теоретичні знання з фахових дисциплін.

4.2.1. Зміст навчальної педагогічної практики

Змістовий модуль 1. Організаційно-методичні основи навчальної педагогічної практики

Тема 1. Мета, завдання навчальної педагогічної практики в навчальних закладах.

Тема 2. Структура освітнього процесу. Форми організації освітнього процесу.

Тема 3. Ознайомлення з особливостями організації роботи вчителя технологій та гурткової роботи на базі практики.

Змістовий модуль 2. Основи організації гурткової роботи в навчальних закладах

Тема 4. Розробка календарного плану роботи гуртка. Ознайомлення з нормативними документами та методичним забезпеченням. Складання планів-конспектів занять. Заповнення журналу планування і обліку роботи гуртка.

Тема 5. Розробка сценарію масового заходу.

Тема 6. Профорієнтаційна робота в навчальних закладах.

4.2.2. Індивідуальні завдання

У процесі практики студенти виконують такі завдання:

1. Набувають навичок самостійної роботи з дітьми і юнацькими колективами під час гурткової роботи.
2. Оволодівають різноманітними формами і методами навчальної і виховної роботи.
3. Забезпечують охорону життя і здоров'я дітей.
4. Формують відповідальне і творче відношення до проведення гурткової роботи з учнями.

Практика передбачає такі види діяльності:

- організаційно-педагогічна робота (вивчення умов роботи гуртків, правил внутрішнього розпорядку, традицій);
- знайомство з учнями;
- складання календарного плану роботи групи;
- складання планів-конспектів занять;
- заповнення журналу планування і обліку роботи;
- організація колективно-творчої діяльності;
- проведення індивідуальної роботи з дітьми.

У процесі практики студенти повинні володіти такими уміннями:

- виділяти цілі і завдання гурткової роботи з дітьми;
- складати календарний план роботи гуртків;
- організувати самоуправління в колективі і координувати його діяльність;
- організувати різноманітну діяльність дітей;
- поєднувати індивідуальну та колективну роботу з дітьми;
- встановлювати педагогічно доцільні відносини з дітьми та підлітками;

- усвідомлювати та аналізувати досвід своєї педагогічної діяльності.

4.2.3.Методичне забезпечення

Методична література з проблем організації педагогічної діяльності в позашкільних закладах, методичні рекомендації з організації практики.

1. Мелентьев О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти / Умань : АЛМІ, 2013 – 182 с.
2. Організаційно-методичний супровід роботи керівника гуртка: методичний poradnik / Уклад. О. А. Бойко. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 45 с.
3. Кара С.І. Педагогічна практика як засіб формування готовності майбутніх учителів до пошукової та інноваційної діяльності / С.І. Кара // Організація навчально-виховного процесу у вищій школі в світлі входження України в європейський освітній простір : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. – Бердянськ : БДПУ, 2006. – С. 25-28.
4. Козій М. К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики: [методичний посібник] / Микола Кузьмич Козій. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – 140 с.
5. Жабо Т.В., Кузнєцов А. М. Студент-практикант в оздоровчому таборі: навч. посібник. Кіровоград : Код, 2006.
6. Інструктивно-методичні матеріали з питань організації відпочинку та оздоровлення дітей. Київ, 2004. 125 с.
7. Коваленко Є.І., Конончук А.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навч. посібник для педагогів серед. закладів освіти та позашк. закладів, викладачів і студ. вузів I- II і III-IV рівнів акредитації / Інститут змісту і методів навчання. К., 1997.
8. Методика виховної роботи у літніх оздоровчих таборах / Укладач О.В. Мудрик. Тернопіль: ТДПУ, 2002.
9. Надання невідкладної долікарської допомоги при проходженні літньої практики: Методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль, 2003. 79с.
10. Технологія виховної роботи в умовах табірної зміни: теорія і практика / М-во освіти і науки України, пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Укр. держ. екол.-натур.центр учн. молоді; Заг. ред. А.Й. Капська, І.М. Мельникова, В.В. Вербицький, Відп. за вип. О.В. Глушаниця. К.:Грайлик, 1998.
11. «Типові штатні нормативи оздоровчих таборів (комплексів) для дітей, підлітків та учнівської молоді з цілодобовим перебуванням» від 12.05.1994
12. Харченко С.Я., Ваховський Л.Ц., Песоцька О.П. Соціально-педагогічна діяльність у дитячих оздоровчих таборах: навч.- метод. посіб. для фахівців та студ.-організаторів літнього відпочинку дітей та молоді / Луганський

національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка; Науково- дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України і Луганського національного педагогічного ун-ту ім. Тараса Шевченка / С.Я.Харченко (заг.ред.). Луганськ : Альма-матер, 2008.

13. Яковець Н.І., Стрельнікова Н.М. Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах: Метод. рек. до лабораторних робіт / Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : Видавництво НДПУ ім. М.Гоголя, 2004.

14. Позакласна та позашкільна робота. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5731>.

Шкала оцінювання навчальної діяльності студентів під час навчальної педагогічної практики (ІІІ курс)

ЗМ 1			ЗМ 2			Підсумковий контроль			Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	Матеріали щоденника	Звіт про практику	Захист практики	
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

4.3. Виробнича педагогічна практика

Виробнича педагогічна практика є завершальним етапом методичної освіти та покликана розвинути практичне мислення майбутніх вчителів трудового навчання для розв'язування нагальних проблем технологічної освіти та власної викладацької діяльності. Відповідно до навчального плану педагогічна практика проводиться на початку ІV курсу (7 семестр) тривалістю чотири тижні.

Мета практики полягає в оволодінні здобувачами першого рівня вищої технологічної освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії, формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання у практичній діяльності.

Практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої технологічної освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення, органічне поєднання з практичними й лабораторними заняттями, отримання здобувачами достатнього обсягу компетентностей відповідно до освітньої програми бакалавра «Трудове навчання та технології».

Завдання педагогічної практики:

- ознайомити студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, передовим педагогічним досвідом, станом реалізації основних завдань концепції української національної школи;
- закріпити і поглибити знання з психолого-педагогічного та методичного циклу дисциплін, розширити обсяг теоретичних знань з фаху;
- формувати психологічну готовність до роботи в школі;
- розвивати особисті якості, які необхідні в професійній діяльності вчителя;
- формувати вміння і навички реалізовувати професійні функції: конструктивну, мобілізуючу, організаторську, комунікативну та інформаційну;
- встановлювати та поглиблювати зв'язок теоретичних знань студентів з реальним навчально-виховним процесом, розвивати вміння використовувати ці знання під час вирішення конкретних навчальних і виховних ситуацій;
- формувати у майбутніх педагогів професійну майстерність під час виконання ними обов'язків вчителя трудового навчання та креслення, а також класного керівника;
- формувати навички підготовки і проведення уроків з фаху, позакласних навчальних і виховних заходів;
- реалізовувати творчий, дослідницький підхід до педагогічної діяльності;
- виробляти вміння встановлювати внутрішньо-предметні та міжпредметні зв'язки, використовувати ефективні педагогічні технології, нові інформаційні засоби навчання;
- виховувати у студентів національно-патріотичні, інтелектуальні, моральні, естетичні та інші якості, інтерес і любов до обраної професії, потребу в самоосвіті, виробляти творчий науково-дослідницький підхід до педагогічної діяльності.

Педагогічна практика студентів організовується Інститутом фізико-технічних та комп'ютерних наук силами кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики спільно з факультетом педагогіки, психології та соціальної роботи на основі наказу по університету, де затверджується інститутський та груповий керівники педагогічної практики, які здійснюють безпосереднє керівництво педагогічною практикою студентів.

Перед початком педагогічної практики організовується настановча конференція, на якій студентам роз'яснюються задачі, зміст та порядок її проходження.

Зміст і обсяг роботи студентів на практиці розраховані на 30-годинний робочий тиждень. Студенти повинні працювати в школі по 6 годин щодня. Для ведення навчально-виховної роботи з учнями студенти прикріплюються до

класів, де виконують обов'язки помічника вчителя і класного керівника. Крім того, практиканти проводять позакласну навчально-виховну роботу, беруть участь в методичній та інших видах роботи школи. В процесі практики студенти проводять залікові уроки, виховні і позакласні заходи з диференційованою оцінкою, беруть участь в їх обговоренні і аналізі, ведуть щоденник педагогічної практики, складають психолого-педагогічну характеристику учня та класу.

Режим роботи студентів-практикантів визначається керівниками практики. Усі студенти повинні прийти в школу за 15 хвилин до занять в своєму класі і закінчувати роботу через 6 годин. Практиканти організовують свою діяльність відповідно до вимог Статуту школи, підпорядковуючись Правилам внутрішнього розпорядку, виконують розпорядження адміністрації школи і керівників практики. У разі невиконання вимог, що пред'являються до практиканта, він може бути усунений від проходження практики. Студент, усунений від практики або робота якого за практику визнана незадовільною, вважається тим, що не виконав навчальний план даного семестру.

Педагогічна практика завершується підсумковою конференцією, на якій підводяться підсумки і оцінюються результати практики.

4.3.1. Зміст педагогічної практики

Змістовий модуль 1. Організаційно-змістові засади діяльності студента-практиканта

Тема 1. Мета, завдання і принципи педагогічної практики у закладах освіти.

Тема 2. Зміст та умови проходження педагогічної практики.

Тема 3. Звітна документація педагогічної практики у закладах освіти.

Змістовий модуль 2. Методичні рекомендації по проведенню педагогічної практики в закладах освіти

Тема 4. Зміст діяльності студента-практиканта як педагога.

Тема 5. Аналіз педагогічної діяльності закладів освіти, їх нормативно-правове та інструктивно-методичне забезпечення.

Тема 6. Організація і проведення уроку.

Тема 7. Організація і проведення заходів виховного спрямування.

Тема 8. Вивчення особистості учня та складання психолого-педагогічної характеристики.

Тема 9. Вивчення класу та складання психолого-педагогічної характеристики класу.

4.3.2. Індивідуальні завдання

Прибувши на практику, студент повинен:

1. Подати керівникові від закладу освіти щоденник, програму та проінформувати його про завдання, які ставляться кафедрою перед ним на термін проходження практики.

2. Ознайомитися з робочим місцем, правилами експлуатації навчального устаткування, правилами техніки безпеки, правилами внутрішнього розпорядку закладу освіти.

3. Ознайомитися з навчально-матеріальною базою, станом навчально-виховної роботи закладу освіти, окремого класу, організацією позакласної роботи, трудовим, фізичним, естетичним вихованням.

4. Вивчити планування, облік, звітність роботи викладачів, методистів, постановку методичної роботи в закладі освіти.

5. Протягом першого тижня практики скласти та узгодити план роботи на весь період з конкретними графіком проведення не менше 4 уроків або не менше 2 спарених уроків (один з яких – заліковий), відвідати не менше 32 уроків (16 пар) вчителів та своїх колег-практикантів. Розширений план-конспект залікового уроку здати на кафедру.

6. Навчитися аналізувати уроки та оформляти протокол обговорення відкритого уроку.

7. Розробити і провести один виховний захід в класі, проаналізувати його результативність. Розробку заходу (сценарій) та висновки здати на кафедру.

8. Здійснити психолого-педагогічне дослідження окремих учнів класу та клас у цілому. Психолого-педагогічні характеристики учня і класу здати по закінченні практики на кафедру.

9. Брати участь у розробці та виготовленні навчальних посібників, переобладнанні навчальних майстерень або класів. Зміст і призначення виконуваних робіт відобразити у звіті.

10. Оформити звітну документацію про проходження практики, завірити її у керівника практики від закладу освіти – місця проходження практики та його керівника та подати на кафедру (керівникові практики від кафедри) у термін, визначений календарним графіком практики.

4.3.3. Методичне забезпечення

1. Положення про практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (редакція від 31.08.2020 р.)

2. Наукова організація праці вчителя технологій: навчальний посібник / уклад. В. В. Бербец. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2013. – 163 с.

3. Інтерактивні технології на уроках трудового навчання. Методично-практичний посібник. – Полтава: ПОППО. – 2007. – 120 с.

4. Терещук А.І., Трудове навчання (технічні види праці): підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К: Літера ЛТД, 2017. – 224 с.
5. Книга вчителя трудового навчання: Довідкове методичне видання /Упоряд. С. М. Дятленко. - Вид. 2-ге, доповнене. – Харків: ГОРСІНГ ПЛЮС, 2006- 464с.
6. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання та викладання загальнотехнічних дисциплін. – К.: Вища школа, 1992.
7. Пелагейченко М.Л. Усі уроки трудового навчання. 8 клас. – Х. : Вид. група «Основа», 2016. – 238 с.
8. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика: Монографія / Бербец В.В., Бербец Т.М., Дубова Н.В. та ін. – За ред. О.М. Коберника. – К.: Наук. світ, 2003. – 172 с.
9. Грицюк Б. А. Студент – класний керівник, вихователь : методичні рекомендації з практики / Б. А. Грицюк, С. В. Домбровський. – Івано-Франківськ, 1994. – 17 с.
10. Кара С. Організація керівництва педагогічною практикою - важлива умова формування професійної компетентності студентів // Рідна школа. 2006. № 2. С. 11–13.

Критерії та шкала оцінювання навчальної діяльності студентів з виробничої педагогічної практики

Основні критерії оцінки результатів педагогічної практики:

- ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь;
- рівень теоретичного осмислення студентами своєї практичної діяльності (її задач, змісту, методів, результатів, складнощів);
- рівень професійної і суспільної спрямованості майбутніх вчителів (інтерес до педагогічної професії, любов до дітей, активність, відповідальне і творче відношення до роботи).

Оцінки з педпрактики є одними з основних, вирішальних під час обговорення питання про рекомендацію випускника кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики на роботу.

ЗМ 1			ЗМ 2						Підсумковий контроль					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	Індивідуальний план роботи	Матеріали щоденника практики	Звіт з практики	Психолого-педагогічна характеристика учня	Психологопедагогічна характеристика класу	Сума балів
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	10	10	100

5. Критерії оцінювання

«Відмінно» (рівень А, 90-100 балів). Оцінка «відмінно» виставляється за виконання практикантом усіх завдань змістових модулів на високому рівні. Студент вільно володіє знаннями й творчо здійснює педагогічну діяльність відповідно до мети і завдань практики. Активно включається у роботу, що вимагає творчого професійного мислення. Практикант проявляє себе організованим, сумлінним, ініціативним, винахідливим у виборі форм, методів, технологій соціально-педагогічної діяльності.

На високому рівні володіє професійними компетенціями: успішно здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі педагогіки, власної професійної діяльності; діагностує проблеми особистості, знаходить оптимальні шляхи їх вирішення; планує діяльність з метою досягнення конкретного результату; здійснює вибір засобів, методів, прийомів соціально-педагогічної діяльності у типових і нетипових ситуаціях; прогнозує кінцевий результат діяльності; застосовує індивідуальні, групові, колективні форми роботи; використовує юридичні, психологічні, медичні, педагогічні механізми попередження та подолання негативних факторів розвитку та соціалізації особистості; науково обґрунтовує результати педагогічної діяльності, реалізує творчий потенціал для удосконалення її форм, методів, технологій.

Одержав високу оцінку керівника практики. Демонструє вільне володіння знаннями та вміннями основних методик та технологій професійної діяльності педагога. Здав оформлену відповідно до вимог звітну документацію у визначений термін.

Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше **90** балів.

«Добре» (рівень В, 80-89 балів; рівень С, 70-79 балів). Оцінка «добре» виставляється за виконання практикантом усіх завдань змістових модулів на належному рівні. Практикант проявляє себе організованим, старанним, наполегливим, відповідальним.

На достатньому рівні володіє професійними компетенціями: здійснює аналіз практичного досвіду фахівців в галузі педагогіки, власної професійної діяльності; діагностує проблеми особистості, знаходить оптимальні шляхи їх вирішення; планує етапи діяльності з метою досягнення конкретного результату; здійснює вибір засобів, методів, прийомів педагогічної діяльності у типових і нетипових ситуаціях; прогнозує кінцевий результат діяльності; за допомогою керівника практики застосовує індивідуальні, групові, колективні форми роботи; реалізує творчий потенціал для здійснення практичної діяльності.

Одержав оцінку «добре» керівника практики. Аргументує добір методів та технологій педагогічної взаємодії, що застосовувались у процесі практики. Здав у визначений термін і у повному обсязі правильно оформлену документацію.

Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше **70** балів.

«Задовільно» (рівень Д, 60-69 балів; рівень Е, 50-59 балів). Оцінка «задовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань змістових модулів. Знання студента несистемні.

Рівень володіння професійними компетенціями низький: не вміє самостійно аналізувати практичний досвід фахівців в галузі педагогіки, власну діяльність, визначати проблеми особистості, знаходити шляхи їх вирішення, планувати етапи практичної діяльності, застосовувати індивідуальні, групові, колективні форми роботи. Для виконання завдань практики потребує значної допомоги керівника.

Проявив себе як недостатньо організований, відповідальний, безініціативний.

Одержав задовільну характеристику керівника практики. Виявляє невпевненість в аргументації добору методів та технологій педагогічної взаємодії. Звітна документація оформлена з порушеннями.

Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше 50 балів.

«Незадовільно» (рівень FX, 35-49 балів). Оцінка «незадовільно» виставляється в разі неповного виконання завдань змістових модулів. Знання студента фрагментарні.

Виявив незадовільний рівень володіння професійними компетенціями, зокрема вміннями аналізувати практичний досвід фахівців в галузі педагогіки, власну діяльність, без допомоги керівника не спроможний виконувати практичну діяльність, застосовувати індивідуальні, групові, колективні форми роботи.

Практикант пропускав заняття, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований.

Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Виявляє значні прогалини у знаннях. Звітна документація представлена не у повному обсязі.

Підсумкова кількість балів за усі види робіт складає не менше **35** балів.

Рівень F 34 бали і менше – без права повторного проходження практики. Студент не виконав більшої частини завдань змістових модулів, пропускав заняття. Не володіє професійними компетенціями.

Одержав незадовільну характеристику керівника практики. Звітна документація відсутня або оформлена з порушеннями вимог.

Підсумкова кількість балів не перевищує 34 балів.

6. Підведення підсумків практики

У ході педагогічної практики студенти ведуть щоденники педагогічних спостережень. У них повинні бути відображені дані, необхідні для виконання завдань, передбачених програмою практики, зокрема, по складанню психолого-педагогічних характеристик. Матеріали щоденника використовуються для звіту про виконану під час практики роботу.

По закінченні терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Звіт про проходження практики оформлюється за вимогами, які містяться у робочій програмі практики.

До звіту додаються наступні документи:

- щоденник практики, який містить індивідуальний план роботи, план-графік виховної роботи, звіт про виконану роботу;
- характеристика студента-практиканта (завірена підписом директора закладу освіти, керівником від бази проходження практики та печаткою);
- план-конспект залікового уроку;
- розробку (сценарій) виховного закладу;
- аналіз відвіданого уроку або виховного заходу;
- психолого-педагогічна характеристика учня;
- психолого-педагогічна характеристика класу;
- характеристика практиканта за підписом керівника бази практики.

Підсумковий контроль здійснюється комісією, яку призначає завідувач кафедри. До складу комісії входять відповідальні особи від структурного підрозділу (факультету, інституту), керівники практики від кафедри, керівники практики від баз практики (за можливістю), викладачі кафедри, які викладали студентам дисципліни професійної підготовки.

Комісія може заслуховувати звіт про проходження практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження, або на кафедрі протягом перших п'яти днів після її завершення. Результати підсумкового контролю заносяться у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача вищої освіти.

Звітна документація з практики зберігається на кафедрі протягом трьох календарних років.

Практикант, який не виконав програму практики з поважних причин, може пройти практику повторно в позанавчальний час. У разі, якщо специфіка практики не дає можливості повторного проходження, такий студент відраховується з університету.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на Вченій раді інституту.

Студентам, які навчаються без відриву від виробництва та працюють в освітніх закладах за спеціальністю, що відповідає спеціальності, за якою вони здобувають освіту, практика може вважатися зарахованою, якщо вони подадуть на керівникові від кафедри копію трудової книжки, довідку та характеристика з місця роботи. Практична діяльність такого студента оцінюється керівником бази практики у характеристиці з місця роботи за розширеною шкалою підсумкового контролю, яка використовується в університеті, а керівник практики від університету вносить оцінку у відомість обліку успішності та залікову книжку студента.